

FNP Wetterskipsprogram 2023-2027

“En wat dogge we moarn mei it wetter?”

Fêststeld

yn de Algemiene Ledegearkomste

fan de FNP op 18 novimber 2022

FOAROPWURD

Dit ferkieziingsprogram “En wat dogge we moarn mei it wetter?” is skreaun yn de hjerst fan 2022. It beskriuwt de algemiene útgongspunten en winsken fan de FNP oer it wetter- en suveringsbehear by Wetterskip Fryslân foar Fryslân en it Westerkwartier.

De kommisje is har der tige fan bewust dat wy libje yn ûnwisse tiden. Oan de râne fan Europa, yn Oekraïne, is it oarloch. Dizze oarloch bedriget ek ús en hat grutte ekonomyske en finansjele konsekwinssjes foar ús lân. De ynflaasje is heech, de rente rint op en de enerzjyprizen geane troch it dak. Dat jildt ek foar Wetterskip Fryslân. Dêr komt by de krapte op de arbeidsmerk en ek it tekoart oan materiaal en grûnstoffen. It makket de planning en de bekostiging fan it wurk net maklik.

Dochs bliuwe wy moedich en kieze as FNP foar ús eigen oanpak, mei beide fuotten op’e grûn. Dêrby litte wy ús liede troch de 7 kearnwearden fan de FNP: demokratysk, federalistysk, ynternasjonaal, eigen taal en kultuer, ûndernimmerssin, solidariteit en duorsum.

De programkommisje:

Bram Bonnema

Bert Vollema

Tryntje Albada

Jan Pieter van der Velde

Anneke Hylkema

YNHÂLD

FOAROPWURD	2
YNLIEDING	4
It wetterskip	
Ûntwikkeling	
1. FEILICH	5
SEEDYK – PRIMAIRE KEARING	
WAADEILANNEN EN REGIONALE KEARINGEN	
2. SKJIN EN SÛN WETTER	7
GRÛNWETTER	
SKJIN WETTER	
3. NATUER EN LÂNBOU	8
BUORKJE MEI DE NATUER	
FEANGREIDE EN FUNDEARRINGSSKEA	
GRUTTE EN LYTSE BOUHOEKE	
DE GREIDHOEKE	
4. FOLDWAANDE FARSK (swiet) WETTER	10
5. BIOFERSKAAT EN KLIMAATADAPTAASJE	11
AMBYSJE	
EKSOATEN	
GREIDEFÛGELLÂN	
FISKSTÂN	
KLIMAATADAPTAASJE	
6. BETELBER	13
BELESTING	
MEI MINDER MEAR DWAAN	
WÊR HA WY OAN WURKE?	14
DE 7 KEARNWEARDEN FAN DE FNP	15
DE KANDIDATEN OP DE LIST	16

YNLIEDING

IT WETTERSKIP

Wetterskip Fryslân ûntwikkelt har ta in moderne organisaasje dy't midden yn de maatskippij stiet. Selsbewust as it giet om de kennis fan wettersaken, is innovatyf en makket gebrûk fan de nijste technieken, stiet mei beide fuotten op'e grûn en leit it ear te lúster yn de mienskip. It wetterskip leit yn de foarljochting oan ús ynwenners út hoe en wêrom sy har taken útfiert. De rayonbehearders wurkje pro-aktyf en binne it persoanlik oansprekpunt foar it kontakt mei ús bewenners. Gearwurking mei oare oerheden, kennisynstellingen en bedriuwslibben leit foar de hân. Wetterskipswurk moat yn it basis- en fuortset ûnderwiis mear omtinken krije. Mei iepen dagen yn it Wetterskipshûs, fjildekursjes en mei in besite oan it Woudagemaal wurde ek takomstige generaasjes harren bewust fan it wetterbehear.

ÛNTWIKKELING

Fan de lêste fiif simmers yn Fryslân wiene der fjouwer (te) drûch. Dochs fâlt der oer in hiel jier besjoen net minder wetter, mar krekt mear. It reint minder faak, mar wol hurder yn swierdere buien. Wy sjogge klimaatferoaring wrâldwiid. De gletsjers yn de bergen rane fuort, it iis op de noard- en súdpoal krimpt, de seespegel komt omheech en oan de gemiddelde temperatuerstiging komt noch gjin ein.

Net allinne de klimaatferoaring, mar ek de Europeeske wet- en regeljouwing, maatskiplike ûntwikkelingen en it Nasjonaal Programma Lanlik Gebiet soargje derfoar dat it wurk fan Wetterskip Fryslân hieltyd kompleksere wurdt. Der komme sadwaande grutte fraachstikken op ús ôf. Dêrby is yn it Regearakkoard opnommen dat boaiem en wetter mear stjoerend wurde foar de ynrjochting fan ús lân. Dit freget fan it Wetterskip, as wetterautoriteit, in prominentere posysje. Njonken de rol as behearder, komt dêr de rol as regisseur yn de gebiertsûntwikkeling by. De kosten fan dizze regisseursrol en de útfieringskosten as gefolch fan de klimaatadaptaasje kinne net allinne op it buordsje fan de ynwenners fan Fryslân en it Westerkwartier dellein wurde. De oanpak fan klimaatferoaring is in nasjonaal fraachstik en dêr heart ek ryksjild by. De FNP fynt dat it Ryk it Deltafonds opheegje moat dêr't de Wetterskippen net allinne foar it Heech Wetter Beskermings Programma (HWBP) in berop op dwaan kinne, mar ek foar alle oare aspekten fan klimaatadaptaasje. Hjrby falt te tinken oan kosten foar oanpassing fan de romtlike ynrjochting en foar oanpassing yn it farsk (swiet) wetterbehear.

De Fryske oerheden: provinsje, gemeenten en it wetterskip binne meiïnoar ferantwurdlik foar de Fryske oanpak fan klimaatadaptaasje. In goede gearwurking en in evenwichtige, goed op elkoar ôfstimde, taakferdieling tusken de provinsje, it wetterskip en de gemeenten is dêrom nedich. Mar ek de ynbring fan boeren- en natuerorganisaasjes, gebietskollektieven, kennis fan ús Hegeskoallen en oanbelangjend bedriuwslibben is nedich om de takomst trest te wêzen. De gjalp dy't al langer by Wetterskip Fryslân opjild docht is: "En wat dogge we moarn mei it wetter?" Wy moatte fier foarútsjen. Meiïnoar kinne wy op wettergebiet Fryslân en it Westerkwartier feilich, skjin en sûn hâlde.

1. FEILICH

SEEDYK – PRIMAIRE KEARING

De kommende tsjien jier wurdt troch it wetterskip bot ynvestearre yn de feiligens fan Fryslân. Der wurdt neffens de nijste klimaatynsichten wurke oan it fersterkjen fan de seediken. De FNP wol dit op de meast duorsume en natuerlike wize útfiere en kiest dêrom foar in meast griene seedyk. Dêr't oan de waadkant noch gjin foarlân foarme is, moat dat befoardere wurde. Nei de takomst ta is dat de meast natuerlike wize om it efterlân te beskermjen. De FNP is fan miening dat it oansicht fan in tal doarpen, Peasens/Wierum, net oantaast wurde mei troch de dykfersterking. Hjir moat de oplossing socht wurde yn de ferswierring oan de seekant, ek al is dat Natura 2000 gebiet. Mooglik kin ek mei innovatieve technieken de besteande seedyk oan de feilichheidseasken foldwaan. Dat moat ûndersocht wurde.

It Ryk hat middels it "Programma Aanpak Grote Wateren" jild beskikber steld foar it ferbetterjen fan de ekology rûn de seedyk. De FNP is dêr in foarstander fan. Sa pleitsje wy ek foar mear krûden- en blomrike diken. Foar de fiskyntrek binne swiet-sâltwetteroergongen fan grut belang. Hjirby moat wol foarkommen wurde dat gjin fierdere fersilting fan de efterlizzende lânbougrûn plak fynt. It heechwaardige lânbougebiet yn Noardwest en Noardeast Fryslân mei troch de dykfersterking gjin beheiningen oplein wurde.

De FNP is foarstander fan, dêr't it om de natuerwearden kin, it oanlizzen fan in fytspaad bûtendyks. It Waad is in unyk natuergebiet dêr't elk dy't dat wol ek fan genietsje kinne moat. Yn de gebietsprosessen wurde de winsken fan ûndernimmers, natuerorganisaasjes en omwenjenden meinommen. Hjirby moat betocht wurde dat it Waad in gebiet is fan stilte- en tsjusternis en dat ek bliuwe moat. Ek al omdat it foar fûgels in wichtich rêst- en fourazjegebiet is. Op in beheind tal plakken kin ûnder goede betingsten mear romte jûn wurde foar de toerist en rekreaant.

WAADEILANNEN EN REGIONALE KEARINGEN

Yn it ferline is yn it Bestuursakkoord Water ôfsprutsen dat ek de dyk- en dúnwetterkearing fan de Fryske eilannen by it wetterskip ûnderbrocht wurde sille. De FNP is dêr net op tsjin, mar stelt wol betingsten. Yn elts gefal moat it Ryk in breidsskat meijaan dêr't ek in trochberekening ynsit foar langjierrich ûnderhâld. It kin net sa wêze dat ús ynweners swierder beleste wurde foar in nasjonaal probleem. De FNP fynt dat it Ryk finansjeel foar 100% ferantwurdlik wêze moat foar de primaire kearingen.

De regionale kearingen binne fan grut belang foar it achterlizzende gebiet. Hichte en stabiliteit fan de boezem- en polderkaden moatte op oarder wêze en bliuwe. Om de wetterdruk op de kaden te ferminderjen moat socht wurde nei mear retinsjepolders. By ekstreme delslach kin it wetter sa tydlik opfongen wurde. Hjirby wurdt foaral ek de gearwurking mei de TerreinBehear Organisaasjes socht.

- Wy kieze foar in blomrike griene seedyk
- Gjin dyktrochbraken mei risiko op it tanimmen fan sânle kwel
- Befoarderjen fan de oangroei fan kwelderlân
- 100% bekostiging troch it Ryk fan de primaire kearingen

2. SKJIN EN SÛN WETTER

GRÛNWETTER

De FNP is foar skjin wetter om te drinken. Foar skjin wetter foar it fee en foar de fiskstân en foar skjin wetter om yn te swimmen. Duorsum wetterbehear betsjut foar de FNP dat it ferlet fan hjoed net te'n koste gean mei fan it ferlet fan de takomstige generaasje en dat lânskip en boaiem net skeind wurde meie. De FNP is dêrom tsjin gegriem mei CO2-opslach, skalygaswinning en opslach fan gemysk- of radio-aktyf ôffal yn de Fryske boaiem. Nije boarringen nei gaswinningslokaasjes is de FNP poer op tsjin! Skjin grûnwetter is fan libbensbelang foar ús drinkwetter.

SKJIN WETTER

De KRW (Kader Richtlijn Water) stelt hege easken oan de wetterkwaliteit en oan de ekologie yn en om it wetter. Wy sille ein 2027 oan dy easken foldwaan moatte. Boppedat hat "Brussel" de easken koartby noch skerper steld. De FNP wol foldwaan oan de KRW-doelstellingen, mar wy brûke dêrby ek ús sûne ferstân. De lêste prosinten binne altyd lestich te realisearjen. De FNP wol dan in goede ôfweaging (kosten/baten) meitsje foardat it jild ynsetten wurdt. By it beheljen fan de doelen binne wy ek ôfhinklik fan de ynset fan treden (provinsje en gemeenten). Dat freget om goede ôfstemming by it beheljen fan de risseltaten. In protte reinwetter komt no noch telâne yn de riolearing en dêrmei yn de súveringsynstallaasjes (RWZI's). Gemeenten moatte alle war dwaan om it reinwetter fan de riolearing ôf te koppeljen. Dat foarkomt dat oerstoarten oerrinne en it wetter fersmoarget. Alle smoarge stoffen kinne noch net út it ôffalwetter helle wurde. Under oaren medisynresten spylje dêrby in rol. De FNP wol ynnovaasjejild ynsette om dit probleem op te lossen. Dit moat yn gearwurking mei de Unie van Waterschappen, hegeskoallen en bedriuwslibben. It úteinlike stribjen moat wêze dat it restslib út de RWZI net mear ferbaarnd hoecht te wurden, mar as grûnstof werbrûkt wurde kin.

De fersmoarging (loazingen) troch rekreaasje- en beropsfeart is noch altyd net adekwaat oplost. It gearwurkingsferbân tusken Wetterskip, Provinsje, gemeenten, de Marrekrite, Hiswa en beropsfeart moat nij libben ynblaasd wurde. Der moatte mear ynnamepunten komme foar smoarch wetter. Alle oerflaktewetter heart geskikt te wêzen as swimwetter. De FNP is fan miening dat it saneamde "wyldswimmen", bûten de kontrolearre swimplakken, mooglik bliuwe moat.

- Gjin fersmoargjende boarrings en opslach yn ús boaiem
- Mear ynnamepunten foar smoarch wetter foar de berops- en rekreaasjefeart
- Mear ûndersyk om medisynresten út it rioelwetter te heljen
- It wyldswimmen wurdt gjin beheining oplein

3. NATUER EN LÂNBOU

BUORKJE MEI DE NATUER

Foar ús is de Fryske natuer en it lânskip yn syn hiele hear en fear in kearnkwaliteit fan Fryslân en foar ús mienskip. Provinsje Fryslân is okkerjiers net foar neat útroppen ta de moaiste provinsje fan Nederlân. Dat moatte wy yn stân hâlde en dêr meie wy fan genietsje en profitearje. De Provinsje is de regisseur as it giet om it lanlik gebiet. Wy sjogge de natuer net as in kostenpost. De natuer smyt in protte op. Foar it wolwêzen fan minsk en bist, mar ek ekonomysk is natuer fan grut belang foar rekreaasje en toerisme. Dêrom, ús natuer is ús griene goud dêr't wy soarchfâldich mei om gean moatte.

De FNP is fan miening dat boeren yn Fryslân ek yn de takomst noch goed buorkje kinne moatte. Dêrby stiet ús in sektor mei kringloop-, biologyske en grûnbûne lânbou foar eagen. Op de klaai, op it fean, of op de sângrûn: elts gebiet hat syn spesifieke oanpak. De sektor stiet ûnder druk fanwege de útstjit fan tefolle stikstof, it ferliezen fan de derogaasje, it brûken fan gewasbestridingsmiddels ensfh. De sektor hat in opjefte om duorsumer te buorkjen foar sûnere grûn en skjinner wetter. Gâns boeren sette út eigen beweging al grutte stappen yn it agrarysk natuer- en lânskipsbehear. It rapport Remkes jout oan dat der foar de agraryske sektor takomst is. De FNP kiest dêrby foar de Fryske oanpak.

De Natura2000 gebieten yn Fryslân binne tige weardefol en meie net fierder oan kwaliteit ferlieze. In goed wetterpeil yn en rûnom de natuergebieten is fan belang om de wearde dêrfan oerein te hâlden.

FEANGREIDE EN FUNDEARRINGSKEA

Yn de Feangreidefisy, fêststeld troch Provinsje en Wetterskip Fryslân wurdt rjochting jûn oan it feangreide-fraachstik. Om fierdere boaiemdelgong foar te kommen, moat it wetterpeil yn de feangreide omheech. Net allinne om it fean te behâlden en de CO₂ útstjit te ferminderjen, mar ek om de ferdrûging fan de hege sângrûn en de opkringende fersilting foar te kommen. De kommende jierren sille yn de gebietsproessen stappen setten wurde moatte. Dat freget om maatwurk per gebiet. De ryksoerheid hat jild klear lizzen foar it agrarysk natuer- en lânskipsbehear en klimaatjild foar de CO₂ oanpak. De boeren moatte út de klimaatjilden finansjele stipe krije om har bedriuwsfiering oan te passen om mei in heger wetterpeil buorkje te kinnen.

Provinsje en Wetterskip Fryslân hawwe oanjûn harren moreel ferantwurdlik te fielen foar fundearingskea yn it Feangreidegebiet. It jurydyske stânpunt is dat eigners fan wenningen/gebouwen sels ferantwurdlik binne foar de ûntstiene skea oan harren besit. Ien en oar is fêstlein yn it rapport "Funderingsaanpak". De FNP fynt it in goede saak dat it Fundearingsloket sadanich opsetten wurdt, dat eltsenien yn it gebiet goed foarljochte wurdt en holpen wurdt by it opstellen fan in skea-herstelplan. Dat nimt net wei dat mei dit útgongspunt eigners sels foar de skea opdraaie. Eigners kinne jild liene mei in garânsjestelling. De FNP is fan miening dat in part fan de skea as kompensasje útkeard wurde moat. Wy wolle in part fan de klimaatjilden dy't frij komme foar it Feangreidegebiet

hjrfoar beskikber stelle. Ek minsken mei in smelle beurs moatte yn in feilich en sûn hûs libje kinne.

GRUTTE EN LYTSE BOUHOEKE

Fuort efter de seedyk leit in ryk ikkerbougebiet, geskikt foar (poat)jirpels, bieten, granen, koal, ensfh. De FNP stiet noed foar dit gebiet, dat gevoelich is foar fersilting. Lykas by it haadstik oer de primêre kearing al oanjûn is, moat foarkommen wurde dat de sâltswietoergongen foar fierdere fersilting soargje. Dat jildt yn ús eagen ek foar de Lauwersmar. De FNP wol gjin risiko's foar de lânbou rinne troch de Lauwersmar sâlter te meitsjen. Op middellange termyn kin mei it trochspielen fan wetter út de Iselmar it probleem fan fersilting noch wol ûnder kontrôle hâlden wurde. Op langere termyn moat stúdzje útwize at oare technyske oplossingen (fertikale drainaazje) mooglik binne.

DE GREIDHOEKE

De FNP stiet foar in yntegrale oanpak fan it wetterbehear mei oare belangen lykas natuer, kultuerhistoarje, enerzjy, ekonomy en rekreaasje. Dat jildt ek foar de Greidhoeke. Yn de Greidhoeke is op guon plakken noch it âlde boerelân te finen. De FNP fynt dat dit net ferlern gean mei. Wol moat besjoen wurde at der ek gruttere peilfakken makke wurde kinne, om sa kosten fan ferfanging fan ruilferkavelingsgemalen foar te kommen.

- Klimaatjild Feangreide ynsette foar fundearingskea
- In heger wetterpeil yn it Feangreidegebiet
- Mei de agraryske sektor yn de gebietsprosessen wurkje oan takomstbestendige lânbou
- Gjinn fersilting fan de Lauwersmar

4. FOLDWAANDE FARSK (swiet) WETTER

DRÛCH EN WIET GEANE HÂN YN HÂN

By de ynlieding ha wy al de ûntwikkeling oanjûn dat it tal drûge simmers tanimt, mar tagelyk de delslach ek. Oan de iene kant jout dit problemen mei in te lege grûnwetterstân yn de simmer, oan de oare kant ha wy problemen mei it tidich ôffieren fan wetter by swiere klusterbuien. De natuer hat bot te lijen fan de opienfolgjende drûge simmers, mar ek de boeren op de sângrûn krije gruttere problemen mei de wetterfoarsjenning.

De FNP is fan miening dat yn de hegere gebieten it wetter langer fêsthâlden wurde moat. De lêste jierren is dêr ek mear oandacht foar kommen. By ekstreme klusterbuien en yn perioaden mei langere tiid delslach kin de kapasiteit yn de boezem en de (oerrin)polders brûkt wurde om it wetter langer fêst te hâlden. Mei de hjoeddeiske betroubere waarfoarsizzings kin der makliker oan de knoppen draait wurde. Feiligens (kaden op hichte en sterkte) spilet hjirby in rol.

Yn de Blauwe Omjouwingsfisy moat ek omtinken jûn wurde oan it grutte belang fan de farsk wetterfoarrie yn de Iselmar en Lauwersmar. Net allinne Fryslân makket gebrûk fan dizze wichtige buffers om yn tiden fan drûchte wetter yn te litten, mar ek oare wetterskippen dogge in berop op dizze buffer. Tagelyk moat ek besjoen wurde at wy yn de takomst it tefolle oan wetter noch wol op in natuerlike wize (frij ferfal) fanút it Iselmar en de Lauwersmar ôffiere kinne nei de Waadsee. Ûndersyk moat útwize at hjir beheardmaatregels (gemalen) op nommen wurde moatte.

- Mear wetteropfang yn de hegere gebieten fan Fryslân
- Iselmar en Lauwersmar bliuwe fan grut strategysk belang foar de farsk wetter foarrie
- Wurkje oan mear retinsjepolders foar it bergjen fan tefolle wetter

5. BIOFERSKAAT EN KLIMAATADAPTAASJE

AMBYSJE

Omtinken foar bioferskaat en ekology spilet in belangryke rol by it wurk fan it Wetterskip. It Wetterskip kin helpe om it bioferskaat yn har wurkgebiet te fersterkjen. De teloargong fan it bioferskaat wurdt wittenskiplik oantoand. Sa is it tal ynsekten de lêste jierren drastisch ôfnommen, wylst dizze ynsekten fan grut belang binne, ek foar de agraryske sektor. Yn maaie 2021 is de nota "Ambysje bioferskaat Wetterskip Fryslân" fêststeld en is dit jier ienmalich € 200.000 beskikber steld. De FNP is fan miening dat der struktureel jild beskikber komme moat om dizze ambysje fan it Wetterskip wier te meitsjen.

In yntegrale oanpak stiet foarop: wurk mei wurk meitsje. Hjirby moat ek de gearwurking en ynbring socht wurde mei de Agraryske Kollektieven yn Fryslân en moat oansluting socht wurde by it Deltaplan Biodiversiteitsherstel fan de Unie van Waterschappen.

EKSOATEN

Mei troch de klimaatferoaring (stiging fan de temperatuer) ferdwine plante- en bistesoarten, mar komme der ek nije foar yn it plak. Dat heart ek by de natuer. Guon nije soarten (eksoaten) binne hjir lykwols minder wolkom. De muskusrôt is súksesfol bestriden, mar no spylje bygelyks de Amerikaanse rivierkreeft en foaral de Wetternavel ús parten. De earste soarget foar graafwurk yn de wâlskanten en kaden. De twadde waakt sa hurd dat it trochstreamen fan it wetter belemmeret. De bestriding fan dizze soarten kostet in protte jild. In logyske gedachte is om út de earder neamde Klimaatadaptaasje-pot ek jild beskikber te krijen foar de eksoatenbestriding. Tagelyk moatte wy ek wach wêze op nije eksoaten.

GREIDEFÛGELLÂN

It greidefûgelbelied is foar de FNP tige wichtich. Yn natuergebieten lykas Skrok en Skrins, de Skriezekrite Idzegea en yn it lân fan Murk Nijdam en by tal fan oare boeren wurdt, mei behâld fan de agraryske funksje, in geweldige biotoop realisearre foar ús greidefûgels. It wetterpeil is yn dizze gebieten fan grut belang. By it behear fan wetter en lânskip giet de FNP út fan in greidefûgelfreonlike oanpak. Wy freegje fan it Wetterskip yn ôfstemming mei it provinsjaal belied dat hjir yn it deistige wurk goed rekken mei hâlden wurdt. De FNP wol boeren dy't yn harren pleats oan greidefûgelbehear dogge sels de mooglikheid jaan om it wetterpeil te ferheegjen.

FISKSTÂN

By bioferskaat en ekology heart ek in sûne fiskstân yn de wetters fan Fryslân en it Westerkwartier. Yn it útfieringsplan fan de KRW wurde passende maatregels neamd om de habitat fan de ferskate fisksoarten te ferbetterjen. Berops- en sportfiskers hawwe hjir alle belang by. De sportfiskers binne in rekreatyf-toeristyske mar ek ekonomyske faktor fan belang yn Fryslân en fertsjinje beliedsmjittige en praktyske stipe fan de Provinsje en it Wetterskip. De fiskplakken moatte tagonglik bliuwe, ek foar minsken mei in beheining.

KLIMAATADAPTAASJE

Wy binne meïinoar ferantwurdlik foar ús leefomjouwing. De hite simmers en ekstreme buien soargje foar oerlêst. Yn gearwurking mei provinsje, gemeenten, wenningboukoöorporaasjes en foaral ek de boargers kin ús leefomjouwing op tiid oan de klimaatferoaring oanpast wurde. Mear grien yn de bebouwde kom fan stêd en doarp, mear natuerlike túnen, it opfangen fan reinwetter foar eigen gebrûk yn de tún, sedum op de platte dakken, it draacht allegear by. De FNP wol dat de oerheden meïinoar in publykskampanje opsette om dit te befoarderjen.

Wetterskip Fryslân wol yn 2030 klimaatneutraal wêze. Duorsume inisjativen fan tredde yn relaasje mei wetter, wol de FNP safolle as mooglik fasilitearje. Mar ek saken as biogas meitsje út bermgers en hekkelspecie brûke foar bokashi fertsjinje stipe. It útfierend wurk moat safolle as mooglik duorsum oanbestede wurde.

- Struktureel budzjet foar mear bioferskaat by it Wetterskip
- It Wetterskip wurket nau gear mei de Agraryske kollektieven
- Mei gemeenten befoarderje dat ynwenners harren tún griener ynrjochtsje
- Eksoatenbestriding bekostigje út klimaatjilden
- Duorsume inisjatieven fan tredde krije ús stipe

6. BETELBER

BELESTING

Yn de efterlizzende fjouwer jier binne de belestingtariven fan it Wetterskip foars ferhege. De skuldposysje fan Wetterskip Fryslân is heech. Dêr komt by dat der yn de kommende jierren in protte saken ferfongen en oanpast wurde moatte (gemalen, dûkers, kaden ensfh). Dat freget hege ynvestearrings. De FNP wol dat it Wetterskip eksakt yn byld bringt hoe't ús kapitaalguod (assets) der by stiet. Mei goed databehar en mei moderne ynspeksjemetoaden kin in ferfangingsplanning makke wurde dy't risikostjoerd is. Dêrmei kinne wy foar de kommende 15 jier in ferstannich finansjeel belied útsette en de belestingtariven sa leech mooglik hâlde. Lykas yn de *Ynlieding* oanjûn sil it Ryk finansjeel bydrage moatte om alle wurk útfiere te kinnen. Dúdlik moat wêze dat it Wetterskip effisjint wurket en dat de amtlike organisaasje ôfstimd is op it wurk dat útfierd wurde moat. De FNP sil net toarne oan de kwytsekelding fan 100% foar de minima.

De FNP giet út fan it prinsipe 'de fersmoarger betellet'. Yn de nije bestjoersperiode sil besjoen wurde moatte of de tadieling fan kosten by wetterbehear en wettersuvering noch yn de goede ferhâlding stiet. De tarieven foar fergunningferliening moatte mear yn lykwicht brocht wurde mei de kosten.

Faak en folle wurdt der in berop dien op de saakkundichheid fan it Wetterskip, bygelyks by nijbouplanen en by it oanlizzen fan ynfastruktuer. De FNP fynt dat it Wetterskip har hjirby saaklik opstelle moat en adfyskosten yn rekkening bringe kinne moat.

MEI MINDER MEAR DWAAN

In mear regissearjende rol fan It Wetterskip freget om in amtlike organisaasje dy't hjir op taret is. It betsjut net allinnich dat der mear wurk op de organisaasje ôfkomt, mar ek dat er oare kompetinsjes frege wurde sille. Tagelyk wurdt it yn de hjoeddeiske krapte op 'e arbeidsmerk hieltydoan dreger om de passende minsken te finen. Dit freget om in organisaasje der't de klam leit op doelmjittigens. Digitale transformaasje en digitalisearring foarmje in wichtige betingst om mei minder finansjele middels en minder minsken mear te dwaan. De jierlikse skou en it opspoaren fan ylligale loazingen en stoarten op basis fan fleantúchbylden en keunstmjittige yntelliginsje binne hjirfoar treffende foarbylden. De FNP fynt dat dizze ûntwikkelingen fierder útbout wurde moatte. Mei mear ynsicht yn de data en mei kontinu tasicht krije wy bettere beslútfoarming oangeande it behear fan it wetter- en suveringssysteem om sa doelmjittiger en goedkeaper wurkje te kinnen.

- Tsjinstferliening troch it Wetterskip moat betelle wurde
- De ûnderhâldstastân fan de assets (kapitaalguod) moat skerp yn byld brocht wurde
- Optimaal gebrûk meitsje fan nije technyske ûntwikkelingen
- In Ryksbydrage foar de feroarjende rol fan it Wetterskip

WÊR HA WY OAN WURKE?

De FNP is yn de bestjoersperiode 2019-2023 mei twa minsken fertsjinwurdige yn it Algemien Bestjoer fan Wetterskip Fryslân. Wy ha ferskate punten út ús ferkiezingsprogramma “Skjin wetter, skjinne loft en sûn lân achter feilige diken” ynbrocht yn de kommisje- en bestjoersfergaderingen fan it Wetterskipsbestjoer.

Wêr mooglik ha wy besocht mei oare partijen gear te wurkjen, allinne berikke jo neat.

Wy neame hjir in tal punten dy't mei troch ús foarstellen en ynset ta stân kommen binne:

- **Bioferskaat.** Mei troch ús ynbring is de nota “Ambysje bioferskaat by it Wetterskip” ta stân kommen en der is ynearsten € 200.000 beskikber foar steld.
- **Seedyk.** De seedyk tusken Koehoal en Lauwersmar wurdt fersterke yn de griene fariant. Natuerfreonlik. Foar Peasens en Wierum wurdt y.f.m. it doarpsoansicht maatwurk levere.
- **Frysk.** It Frysk hat by it Wetterskip in bettere posysje en mear omtinken krigen. Ien en oar is fêstlein yn de notysje “Frysk by it Wetterskip”.
- **Wetterpeil.** Der binne mear mooglikheden om fan it standert wetterpeil ôf te wiken. Goed foar de natuer en greidefûgels.
- **Slibferfier.** By it slibferfier mei frachtauto's nei Moerdijk wurdt no griene diesel brûkt. It miljeu wurdt sa sa minder belest.
- **Greidefûgels.** It Wetterskip stiet no ta dat yn tiden fan drûchte, middels ynlaten út de polder en boezem wei, wetter op it lân streame kin om de biotoop fan de greidefûgels te ferbetterjen.
- **Kwytskelding.** Wy ha der mei oare partijen foar fochten om de kwytskelding belesting foar de minima op 100% te hâlden. Gelokkich binne de koalysjepartijen, CDA, CU, VVD, Geborgd ongebouwd, Geborgd gebouwd, Lagere Lasten burger, nei in jier ta de konklúzje kaam dat harren idee ûnhâldber wie.

Fansels binne der tal fan oare saken behannele dêr't wy ús miening oer jûn hawwe. Altyd mei ús ferkiezingsprogramma as basis. Dat sille wy de kommende fjouwer jier ek wer dwaan. Foar in feilich, skjin en sûn Fryslân en Westerkwartier.

DE KEARNWEARDEN FAN DE FNP

Demokrasjy: De FNP fynt dat de macht oer de oerheid fan it folk is. Minsken moatte safolle mooglik behelle wurde by it iepenbier bestjoer.

Federalisme: De FNP stiet in steatsynrjochting foar dy't minsken en lokale mienskippen it foech en de middels jout om de eigen libbensromte safolle mooglik sels stal te jaan. De FNP wol mear foech nei de provinsje, in sterker provinsjaal bestjoer en dêrtroch in sterker Fryslân.

Ynternasjonalisme: De FNP siket nei wat minsken bynt en sjocht de wrâld as in federaasje fan mienskippen. Minskerjochten en respekt foar oare kultueren en libbensoertsjûgingen steane dêrby sintraal.

Taal en kultuer: Taal en kultuer drage tige by oan de identiteit en dêrmei oan it wolwêzen fan minsken. De FNP wol de Fryske identiteit fersterkje en stiet dêrom noed foar de Fryske taal en kultuer. De FNP makket him sterk foar in Fryslân, dêr't ek oare talen en kultueren respektarre, praktisearre en wurdearre wurde, lykas it Bildts en it Stellingwerfs.

Undernimmerssin: De FNP wol eigen inisjatyf, kreativiteit, ferantwurdlikheid en ûndernimmersskip de romte jaan, dat minsken en mienskippen by steat binne har optimaal te ûntwikkeljen.

Solidariteit: De FNP is in mienskipspartij. Foar it behâld fan de solidariteit moat begryp en respekt fan wjerskanten tusken earm en ryk, jong en âld, sûn en siik behâlden en fersterke wurde, dat nimmen oan de kant komt te stean.

Duorsumens: De FNP wol in duorsume wrâld neilitte oan de kommende generaasjes. Yn stee fan potfertarre siket de FNP nei ekonomyske bestearsfoarmen dy't in better lykwicht garandearje tusken konsumearjen en konservearjen.

DE KANDIDATEN OP DE LIST

1. Bert Vollema, Tsjom – biologysk molkfeehâlder
2. Bram Bonnema, Frjentsjer – sittend AB-lid (âld-wethâlder)
3. Trijntje Albada, Twellingea – beliedsadviseur Veiligheidsregio Fryslân
4. Jan Pieter van der Velde, Ryptsjerk – administratyf- en fiscaal adfysburo
5. Anneke Hylkema, Âldegea (swf) - boerin en administratyf aktyf
6. Gabe Schaaf, Baard
7. Jeltsje Piersma, Nijemardum
8. Ytzen v/d Velde, de Grinzer Pein
9. Jan van der Kooi, Ryptsjerk
10. Doeke de Jong, Bitgummole
11. Jan Benedictus, Boelensloane
12. Anna Martha van der Mei, Tsjom
13. Jan Roelof Buruma, Kollum
14. Bauke Beart Keizer, Koarnjum
15. Wopke Veenstra, De Harkema